

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Tractatus De Regimine Ecclesiae Episcopalis In Octo Libros Distributus

Antonelli, Giovanni Carlo

Velitris, 1650

An Clericus pro re sua, vel ecclesiae possit laicum coram ecclesiastico
Iudice co[n]uenire. Cap. III.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11401

accipere, quia matrimonium cum secunda propter impedimentum publicæ honestatis nullum fuit; sed si cum secunda rem habuit, neutram habere potest; non secundam, propter dictum impedimentum; non priorem, propter impedimentum affinitatis, ut dicunt Doctores communiter in cap. litteras de Desponsim pub. & in c. ex litteris de eo qui cogn. consang. uxor.

12 Hoc autem impedimentum publicæ honestatis durat etiam solutis sponsalibus, siue soluantur per mutuum consensum iuxta c. 2. de spons. siue per mortem Layman. in Theol. mor. lib. 5. tr. 10. cap. 9. num. 3. Bonacin. de Matrim. q. 3. p. n. 11. num. 7. ubi refert declarationem Sac. Congregationis, dummodò sponsalia pura sint, & valida: ex sponsalibus enim conditionatis nullum oritur impedimentum ante conditionis eventum, ut dicit Layman. loco citato num. 4. quemadmodum nec oritur ex sponsalibus inualidis ex Cono. Tridentino sess. 24. de ref. matr. c. 3. ex quo infert Layman. ubi supra d. num. 4. quod ex secundis sponsalibus non oritur impedimentum publicæ honestatis, si contra fidem priorum sponsalium contracta fuerint: quia in tali casu ipso iure irrita sunt ex cap. sicut de sponsal.

13 Quæres 2. an cogi possit deprehensus in stupro, qui metu mortis sibi à mulieris consanguineis inferendæ promittit, se cum illa matrimonium contracturum? Resp. negatiuè: quia talis metus

iniuste inferitur, cum non possint consanguinei iuste occidere, sed tantum comprehendere, & Iudici prodere; ideo stuprator in tali casu non tenetur præcisè matrimonium contrahere, sed vel stupratam ducere in uxorem, vel illam competenter dotare, iuxta textum, & Doctores in cap. 1. de Adult. secus esset, si stuprator offerat matrimonium, ne accusetur, seu prodatur iustitiæ, quod consanguinei iuste facere poterant: tunc enim cogendus est, ut iniuria compensetur. Dian. par. 3. tr. 4. res. 228. ubi citat Basil. Pontium de Matrimo. lib. 4. c. 19. num. 10.

S V M M A R I V M.

- 1 Clericus pro re sua, vel ecclesie potest laicum coram ecclesiastico Iudice conuenire.
- 2 Quid si laicus neget rem esse Ecclesie.
- 3 Clericus etiam pro fructibus ex re sua, vel ecclesie prouenientibus potest laicum trahere ad forum ecclesiasticum.
- 4 Clericus potest suos colonos conuenire coram ordinario.
- 5 Item emphiteutam ecclesie.
- 6 Laici, vel Clerici ratione feudi coram Domino feudi conueniuntur: sed contra clericum non potest fieri executio personalis, nec potest Dominus feudi cognoscere de aliquo delicto Clerici, & num. 7.
- 7 Si Clericus agat contra laicum ad rescissionem contractus, vel contra inuadentes, aut usurpan-

res bona ecclesie, vel ipsius cleri-
ci, ecclesiasticus iudex est com-
petens.

9 Qui administravit bona ecclesie
in eadem curia ecclesiastica con-
uenitur.

10 An Clericus venditor in iudicio
nominatus ab emptore laico te-
neatur sequi forum emptoris,
& num. 11.

12 Quid si laicus conuentus nullū
in re ius habet, puta si sit colo-
nus, Inquilinus, aut operarius

13 Quomodo procedendum sit in
causa operarij conducti ab alio
in alieno fundo, vel domo.

C. A. P. III.

An Clericus pro re sua, vel
ecclesie, possit laicum co-
ram ecclesiastico lu-
dice conue-
nire.

Communis est conclu-
sio, quod potest Cle-
ricus pro re sua, vel
ecclesie laicum corā
Iudice ecclesiastico
conuenire, siue agatur actione
reali, siue personali, siue mixta
cap. si clericus laicum. & ibi Do-
ctores de for. compet. Gutier. canon.
qq. lib. 1. cap. 34. num. 13. ubi dicit
hanc esse magis communem Dian.
par. 5. tr. 1. ref. 7. & alij, quos refert
& sequitur Bellot. Disquis. Cleric.
par. 1. tit. de saur. Cleric. real. l. 5.
num. 2. & seq. Ricc. in Prax. for. ec-
cles. par. 3. ref. 541. Gratian. discept.
238. num. 17. sufficit autem in libello

allegare hanc qualitatem, vt iu-
diciū inchoetur tamquam corā
competente Felin. in d. cap. si cle-
ricus num. 2. Ricc. in Prax. p. 1. ref. 556.
vbi etiam dicunt, quod non est
necessè illam allegare, si probata
fuerit in actis. Si verò laicus ne-
get, rem esse ecclesie, vel cleri-
ci, premiti debet summaria cog-
nitiō de veritate huius qualita-
tis. Iudex enim, cuius iurisdictio
negatur, potest de iure cognosce-
re, an sua sit iurisdictio cap. cum
persona de priuil. in 6. non tamen
sufficit sola negatio, si non esset
verisimilis, & cum probabili ra-
tione, vt in d. cap. si clericus. & di-
xit Gratian. discept. 238. num. 17.
vel si haberet contra se iuris pre-
sumptionem Felin. in d. cap. si cle-
ricus sub tit. 1. Dian. par. 5. tr. 1.
ref. 7. vers. est at modd. Vnde si no-
torium esset, rem esse ecclesiasti-
cam, talis probatio non requiri-
tur cap. super eo de vestib. cog. alias
dispositio dicti textus posset faci-
liter reddi inutilis, & frustratoria,
cum quilibet possit negare, rem
esse ecclesie Abb. in d. cap. si cleri-
cus num. 15. quem refert Ricc. in
Prax. p. 3. ref. 541. Quare si iudex
ecclesiasticus cognouerit iurisdic-
tionem esse suam, ad vltiora
procedet: si verò viderit, non
esse suam, clericum actorem co-
demnabit in expensis, & causam
remittet ad iudicem suum Abb. in
cap. cum sit generale num. 14. de
for. compet. Ricc. in Prax. par. 3. ref.
578. in casu verò dubij Iudex ec-
clesiasticus potest cognoscere ex-
ceptione non obtante l. sunt per-
sona ff. de Relig. & sumpt. iur. c.
iunc.

- iuscenis de sponsal. & matr. cap. illud de Cler. excom. Abb. in cap. cū sit generale num. 14. de for. compet. 6 & tunc spectanda est consuetudo Gabr. cons. 37 num. 12. vol. 2. Sperell. dec. 41. num. 31. vol. 1. ill. 5. 6. 7.
- 3 Ex dictis infertur primò, quod Clericus potest laicum in Curia ecclesiastica conuenire etiam pro fructibus ex eisdem bonis prouenientibus: rei enim appellatione veniunt etiam fructus rei, & ibi Doctores ff. de ven. sign. Gabr. cons. 37 num. 10. vol. 2. Vnde si clericus præbendam suam, aut alia patrimonialia bona laico locauerit, potest eundem in Curia ecclesiastica conuenire Bellett. d. 9. nu. 8. Dian. par. 5. tr. 1. ref. 8. Gratian. discept. 238. num. 17.
- 4 Infertur 2. quod Clerici possunt conuenire coram ordinario suos colonos ratione cultura: quia cum agatur de societate, & contractu inito super rebus clericorum, vel Ecclesie, Episcopus est iudex competens, ut notatur in e. indicatum 89. diff. c. in cap. 2. de for. compet. Gabr. cons. 37. n. 10. vol. 2. Sperell. dec. 41. num. 31.
- 5 Infertur 3. quod emphiteuta ecclesie coram Iudice ecclesiastico potest conueniri, siue agatur pro canone ex re ecclesie debito. ut dicit Abb. in d. cap. si clericus laicum num. 13. de for. compet. Valsc. de Iur. empbit. q. 39. numer. 14. Borgnin. dec. 45. num. 68. par. 1. siue pro laudemio, quod soluitur in signum recognitionis directi dominij Dian. loco cit. Bellett. d. 9. numer. 10. siue agatur ad rescindendam rem emphiteoticam, ut decisum refert. Ricc. in Collect. dec. 451. par. 2.
- 6 Idem dicendum est in causa feudali: quia etiam propter feudum, quod laicus habet, & tenet ab Ecclesia, conuenitur coram Iudice ecclesiastico: quemadmodum in feudo, quod laico habet a laico, coram Iudice laico conuenitur cap. ceterum de Iudic. cap. verum, ubi Doctores de for. compet.
- 7 Obserua tamen, quod licet Clericus ratione feudi cogatur litigare coram Domino feudi, non tamen potest contra eum fieri executio personalis, sed tantum realis Abb. in d. cap. verum nu. 23. de for. compet. nec potest Dominus feudi cognoscere de aliquo delicto clerici, nec eum condemnare, siue agatur de delicto criminaliter, siue ciuiler: sed tunc solus Iudex ecclesiasticus cognoscit Vulp. in Prax. iudic. cap. 43. nu. 2. ubi citat. Ioan. Andr. Innoc. Foller. & alios.
- 8 Infertur 4. Iudicem ecclesiasticum esse competentem, ubi Clericus ageret contra laicum ad rescissionem contractus Marant. de ord. Iudic. par. 4. diff. 11. nu. 16. Ricc. in Prax. for. Eccl. p. 3. ref. 541. vel si ageret contra inuadentes, aut usurpantes bona Ecclesie, vel ipsius Clerici Vulp. loco cit. cap. 41. num. 43. Barbof. in cap. si clericus laicum num. 2. & 5. de for. compet. Marant. loco cit. d. diff. 11. num. 6. & alij communiter.
- 9 Infertur 5. quod is, qui bona ecclesie administrat, in eadem Curia ecclesiastica conuenitur

Socin.

Socin. in rubr. de for. compet. in princ. vers. primo ratione administrationis, & statuit etiam Concilium Tridentinum sess. 22. de ref. cap. 9.

10 His adde, quod Clericus venditor in iudicio nominatus ab emptore laico, non tenetur iudicium suscipere in foro emptoris, sed potest trahere causam ad forum ecclesiasticum *Boer. decif. 69. Capyc. decif. 87. Ann. sing. 45 Nouar. in Prax. elect. & variat. for. sect. 1. quæst. 3 l. n. 4. quos refert, & sequitur Ricc. in Collect. dec. 2283. par. 6. & hanc esse veriore, & communiorem sententiam dicit Grammat. dec. 21. nu. 10. Socin. Iun. conf. 40. numer. 10. lib. 1. ratio est, quia huiusmodi causa censetur indiuidua, & præiudicium in clericum redûdat; & ided coram Iudice ecclesiastico est agitanda: quia in indiuiduis socius vtitur priuilegio socij l. 1. & 2. C. si vn. ex plur. l. si comunem ff. Quemad. seruit. amitt. vnde tota causa remittitur ad Iudicem ecclesiasticum, vti digniorem *Bart. in l. præcipimus §. eodem obseruando C. de Appell. Boss. in tit. de for. compet. num. 116. Clar. §. fin. q. 36 vers. euenit plerunque Socin. Sen. conf. 82. num. 9. ver. nona conclusio vol. 3. Couar. pp. qq. c. 34. n. 2. ita etiam quando agitur contra emptorem fisci, causa remittitur ad Procuratorem Cæsaris iuxta l. 2. vbi glos. in ver. procuratorem meum. C. si aduers. fisci. l. ad fiscum C. vbi caus. fiscal. Capyc. dec. 197. per tot.**

11 Contrarium tamen tenet alij Doctores, quia cum laicus in tali

casu habeat ius in re, iudicium dirigitur principaliter cõtra possessorem nomine proprio, non ante contra clericum; & ided putant, non posse Clericum venditorem declinare forum emptoris, & hanc communem dicit *Viu. decif. 49. nu. 8. & alij plures apud Grammat. d. decif. 21. per tot. vbi etiã dicit, quod in Regno Sac. Cõfilium clericum authorem laudatum remittit ad forum ecclesiasticum, & contra emptorem ab eo causam habentem procedit, & in sententia referunt ius laico cõtra Clericum, vt obseruat etiam Vulp. in Prax. iudic. cap. 43. n. 13. & seq.*

12 Omnes autem cõcedunt, quod si laicus conuentus nullam in re ius habeat, & clericum nominet in iudicio, puta si sit colonus, inquilinus, aut operarius, tunc si compareat Clericus vti necessarius defensor, huiusmodi causa cognoscenda tantum est à Iudice ecclesiastico propter ius Clerici, ita Doctores in capit. quoniam frequenter §. quod si sacer Vt lit. non contest. l. 2. C. vbi in rem act. Socin. Sen. conf. 91. nu. 13. vol. 3. Natt. conf. 324. nu. 4. vol. 2. Mart. de Iurisf. par. 4. cas. 112. num. 10. Grammat. d. decif. 21. nu. 3. Capyc. decif. 197. nu. 4. Viui. d. dec. 49. n. 8. vers. sed vbicunque. & tunc laicus conuentus absoluendus est ab obseruatione Iudicij, & nouus libellus contra nominatum dari debet *Bart. in l. 2. nu. 19. C. vbi in rem act. Socin. Iun. conf. 46. num. 5. & 9. lib. 1.*

13 Ex his constat, quomodo proceden-

C c c

cedendū fit in causa operarij cō-
ducti ab alio in alieno fundo, vel
domo: hic enim semper excusa-
tur propter ignorantiam, ex quo
putare poterat, bona legitimè pos-
fideri per illum, qui conduxit, si
res non sapiat delictum, vt agrum
colere, segetes secare *Bart. in l. in rem actio §. tignum ff. de rei
vendic surd. corf. 22. num. 40. lib. 1.*
secus si possessor, vel Dominus ip-
si operario denunciauerit, vel pro-
restatus fuerit, nè id faceret, vel
si nocte accesserit ad laborandū:
tunc enim videtur esse in dolo, &
ideò non excusatur, vt dicit *Clar.
§. fin. q. 60. vers. solet dubitari, &
alij communiter.*

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

1. Miserales persona habent ele-
ctionem fori tam in causis ciui-
libus, quam in criminalibus.
2. Hoc priuilegio uti nequeunt cō-
tra alias personas aequè priuile-
giatas.
3. Miserales consentur qui pau-
peres sunt.
4. Qui dicantur pauperes in hoc
casu.
5. Pupillus dicitur, qui cum im-
pubes esset, desijt esse in Patris
potestate.
6. Quae dicatur Vidua.
7. Priuilegium non datur mulie-
ribus impudicis.
8. Inter personas miserales nu-
meratur etiam Hospitale, Semi-
narium puerorum, vniuersitas,
seu Ciuitas.
9. Quando inter litis cōsortes adest
aliquis habens priuilegium ele-

ctionis fori, omnes ratione con-
nexitatis eodem gaudent priui-
legio.

10. Si inter plures coharedes esset
aliquis clericus, omnes pro eadē
causa communi conueniendi sūt
coram Iudice ecclesiastico, alias
processus est nullus.

11. Quid si causa esset diuidua.

12. Collegium, in quo sunt plures
laici, quam Clerici, coram quo
Iudice conueniri debeat.

13. Vidua, & pupilli diuites in
defectum iustitiae secularis pos-
sunt laicos coram ecclesiastico iu-
dice conuenire.

14. Pupilli, & Vidua tam pauperes,
quam diuites possunt implorare
iudicium ecclesiae in possessorio,
vel ubi agitur de iniuria, vel
violentia eis illata.

C A P. IV.

An in causis miserabilium
personarum ecclesiasti-
cus sit iudex cō-
petens.

Affirmatiuè respondēt
Doctores commu-
niter: quia huiusmo-
di personae habent
electionem fori. 1.
& 2. dist. 87. cap. ex parte de for.
compet. cap. super quibusdam de
verbor. signif. & hoc priuilegio
vti possunt, etiam si captum sit
iudicium coram iudice laico *Vr-
sill. ad Afflict. decis. 257. sub num. 2.
Nonar. in Prax. elect. for. q. 6. sect. 2.
Giurb. decis. 82. & alij, quos refert,
& sequitur Ricc. in collect. decis.*